

Медицината през Средновековието

Кои са били лекарите тогава и как са лекували, разказва изложба на Медицинския университет – Пловдив

Деляна ЛУКОВА

Икони на светци лечители, талисмани за здраве, средновековни медицински инструменти, лекарственици и ботанически рисунки на лечебни растения представят кой и как е лекувал през този исторически период. Експозицията със заглавие „Средновековният храм – лечебница на душата и тялото“ е разположена в Епископската базилика на Филипопол и може да се види до 9 октомври. Проектът е на Музея на медицината към Медицинския университет в Пловдив в партньорство с Община Пловдив и Общинския институт „Старинен Пловдив“. Основен двигател на инициативата е преподавателят от Факултета по дентална медицина и ръководител на Музея проф. Георги Томов.

„Средновековната медицина не е изолирано явление, тя стъпва на богатата традиция и достижения на античната. За средновековния човек е било важно да бъде не само физически, но и духовно здрав. Представата на християните за болестта и изцелението е, че те са дадени от Господ. През този период хората са разчитали много на лечебни растения, минерали, животински съставки“, пояснява проф. Томов.

На територията на Пловдив и региона са създадени първите манастири, които се явяват едновременно и лечебници. Бачковският манастир се утвърждава като една от най-значимите медицински школи по нашите земи. Ако посетителите се разболеят по време на престоя си, имат право да останат и да бъдат лекувани в манас-

тирската лечебница, докато оздравеят. Тук работи, преподава и лекува за период от 20 години известният грузински философ и лекар, известен с прозвището Йоан Петрици. Неговото съчинение „Практика“, създадено в Бачковския манастир и по-късно преведено на латински език, става един от първите учебници, по които се преподава медицина в Италия – в смятания за първи медицински факултет в Западна Европа, разказва проф. Томов, чиято втора магистратура е археология.

Болестите са се възприемали като наказание за водения порочен живот, но и като изпитание на търпението и вярата на християните. Поради тази причина „супергероят“ на Средновековието се явява светецът – посредник между болния човек и Бога. Такива са св. Антипа

– покровител на зболекаритите, на когото се молили страдащите от зъбобол, св. Стилиан – известен като светец педиатър, на когото се кланяли за здравето на бебетата и малките деца. Познати са имена и на някои светци лекари, какъвто е Амирдовалт – лекар на Мехмед II Завоевателя. В Пловдив той създава някои от значимите си трудове. Светци лечители от националния пантеон са Климент Охридски, Иван Рилски, Йоаким Осоговски, много от учениците на братята Кирил и Методий.

По думите на проф. Томов главната предпоставка за здраве през този период се явява балансът на четирите телесни течности. Нарушаването на това равновесие води до поява на различни заболявания. Основните лечебни средства били както духовни практики – молитви, про-

поведи, мощи на светци, икони, лечебни растения, вода от свещени извори, осветени преди богослужение храни, така и физически процедури.

Когато хората са се обръщали за помощ, освен молитвата използвали фигури или оброци. Те представляват модели на органи, обикновено от сребро или друг метал. Например, когато човек страда от болки в крака, поставя на иконата като дар малък модел в тази форма, обяснява проф. Томов.

Съществувало и чисто емпирично медицинско познание. Появили се сложни лекарства като териак, който се смятал за панацея. Той бил изключително скъп и се е произвеждал основно от венецианците. Съдържал над 37 съставки, сред които месо от мъжка усойница, убита при пълнолуние.

Средновековните лекари са познавали добре билките. Голяма част от растенията, които са се използвали тогава за целебни нужди, се употребяват и днес. Пример за това е мащерката, която се пие при възпаление на горните дихателни пътища. Друга група растения са се използвали като опиум, за да притъпят болката при хирургични интервенции.

Вярвало се е, че всеки орган е подвластен на определен зодиакален знак, а пък той е свързан с конкретен скъпоценен или полускъпоценен камък, както и с точен час от денонощието, когато има лечебен ефект.

Продължителността на живота през Средновековието е била средно 40–45 години. Тежкия физически труд и недохранването са били основните причинители на болести.

Изложба в пловдивската Епископска базилика показва как и с какво са лекували хората по нашите земи през Средновековието